

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Examen Theologiæ Moralis

Moure, Antonio Fernandes de

Coloniæ Agrippinæ

Cap. 8. De quinque Ecclesiæ præceptis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40934

actui minime per mortem reuocabili, non expirat. Probat Henr. de indul. ca. 11. num. 4. in Glossa.

3 QVÆST. Commisit Papa Episcopo. aut Legato, ut verificata narratiua dispense; interim antequam Episcopus dispensaret, mortuus est Papa, expirauitne gratia illa per mortem Papæ? RESP. Minime. Ita Maiolus lib. de irregul. ca. 51. num. 6. Syluest. gratia. §. 2. Tabien §. 5. Armil. §. 5. Anton. Gabr. tom. 2. tit. de præben. con. 1. num. 35. qui omnes citant Federic. conf. 68. Moya, & alios Doctores. Ratio est: Quia ex parte Papæ plene concessa est illa gratia: & ideo ante reuocationem per successorem factam, tenet, & valet.

CAPVT VIII.

De quinque Ecclesie præceptis.

§. Dixisti de præcepto humano, præcipue Ecclesiastico in communi quo ad vim, & obligationem animæ quam inducit ad sui obseruationem. Restat nunc dicendum de præceptis Ecclesiasticis in singulari (hæc enim sola persequi nostri est instituti, nostræ professionis.) Quoniam vero prima, & præcipua sunt quinque, quæ vulgo appellantur quinque sanctæ Ecclesie mandata, ab ijs interrogationibus exordiar:

De sacro audiendo. §. 1.

- 1 De loco iuris, vbi continetur hoc præceptum.
- 2 Quid sit sacrum audire, & qua intentione audiendum sit.
- 3 De recitatione precum in audiendo sacro.
- 4 De integritate missæ audiendæ.
- 5 De ijs, qui in audiendo sacro ei inserviunt ministrando, & quærendo necessaria.
- 6 De audientibus duarum missarum medietates.
- 7 De excusatis ab audiendo sacro.
- 8 De famulo non audiente sacrum ob domini seruitium exequendum.

9 An

9 An teneamur audire tres missas in die Natalis Domini.

10 An ex duabus partibus Missæ parvis non auditis, fiat pars notabilis.

11 An qui excusatur à sacro audiendo, teneatur domo Deo vacare, & orationes aliquas fundere.

1 QVÆSTIO. Vbi continetur hoc præceptum? RESP. Dist. 1. can. missas. de consecr.

2 QVÆST. Quid est audire sacrum? RESP. Illi corpore adesse illi, & mentem intendere ad ea, quæ dicuntur. Hæc tamen mentis attentio, non tanta requiritur, ut nullatenus diuagetur inadvertenter, sed solum eadem requirit, ut diligenter advertamus, ne distrahatur. Quam voluntariam diuagationem haberet ille, qui cum sacrum audit, veller scribere, pingere, vel studere, aut quid simile.

3 QVÆST. In sacro audiendo ex præcepto poteritne quis vitare coronam Virginis, aut horas canonicas, ad quas ex statuto obligatur, aut quid simile ex poenitentia sibi à confessari adiuncta? RESP. Potest satisque est virtualis attentio ad missam. Ita Adrian tract. de satisfact. qua. 7. Medin. tractat. de poenit. iniuncta. Caiet. in sum. verb. dies festus. Nau. capit. 21. num. 9. Tolet. lib. 6. cap. 6. Ratio est, quia ista ad eundem Deum mentisque elevationem diriguntur. Melius tamen esset attendere ad missæ mysteria, si quies detur cogitationis.

4 QVÆST. Estne præceptum de audiendo totam missam? RESP. Peccaret mortaliter, qui omitteret partem notabilem. Pars vero notabilis est usque ad Epistolam exclusivè: vel à communionem usque ad finem. Ita Tabien. verb. missa §. 1. o. & Nauar. citat. num. 2. qui etiam epistolam totam comprehendunt, sed in hoc à Tolet. reijciuntur.

5 QVÆST. Insevit quis altari, & aliquoties discedit ad ferenda necessaria sacrificio, veluti prunas, Thus, & similia, censeturne abesse, & omittere partem notabilem missæ? RESP. Minime, sed omne id quod omittit coactus necessitate, reputatur illi, ac si totum audiisset. Ita D. Anton. 3. p. tit. 9.

tit. 9. cap. 10. §. 1. Sylu. missa, 2. §. 1. Tabien. ibidem num. 50.

6 QVÆST. Qui aliqua necessitate urgente audit duas duarum missarum dimidietates, ut postea urgenti negotio valet. satisfacitne præcepto audiendi sacrum? RESP. Satisfacit. Ita Maior. in 4. d. 45. quest. 2. Nau. cap. 11. num. 2. Sor. in 4. d. 13. qu. 2. art. 1.

7 QVÆST. Ob quas causas excusatur quis ab audiendo sacro? RESP. Ob multiplices. In primis cum quis timet damnum spirituale, aut proprium, aut alienum. Et ideo excusantur matres, qui domi manent, ne filiarum pudicitia periculo exponatur. Deinde ad euitandum damnum corporale, vel proprium, vel alienum. Et ideo excusantur infirmi. Excusantur mancipia, quæ timent verbera dominorum, si domum solam relinquunt. Excusatur vxor ad euitandas mariti rixas, si adueniens non inueniat prandium præparatum: similiter excusantur ij, qui seruiunt infirmis. Excusantur quæ nutriunt infantes. Qui seruant res, ne à latronibus deripiantur. Tertio, qui non possunt exire domo sine iactura honoris. Et ideo excusantur, qui aptam, & decentem vestem non habent. Et quæ viduæ iuxta consuetudinem loci, incurrunt notam leuitatis, si foras prodeant. Quarto denique excusantur illi, qui si adessent, detrimentum in re propria, vel aliena suæ custodiæ tradita paterentur. Et ideo excusantur custodes carcerum, arcium, gregum, vinearum, pratorum. Excusantur, qui nequeunt aliter sua negotia urgentia perficere. Qui viam nesciunt, & si morentur, amitterent socios, qui viam pergunt.

8 QVÆST. Est quis famulus, & non sinitur à domino ferme semper adesse sacro, quia illius indiget opera ad opus tunc conficiendum, teneturne dominum deserere? RESP. Tenetur, & quærere alium. Ita Tolet. lib. 6. cap. 9. Si tamen nequireret tam facile alium ita opportunum inuenire, posset apud eundem manere. Ita idem Toletus.

9 QVÆST. In die Natalis Domini, quando licet sacerdoti tres missas celebrare, teneturne quis plures vna missa audire? RESP. Minime quidem. Ita omnes, quos sequitur Nau. ca. 21. nu. 2. Ratio est. Quia id nulla lege præcipitur.

10 QVÆST. Omisit quis partem vnā in principio missæ & aliam in fine, rogo, ex his duabus partibus fit pars notabilis,

bilis,

bilis, propter quam frangatur hoc præceptum? RES P. Et quidem. Ita Nauarr. proxime citatus.

II QVÆST. Qui propter aliquam ex prædictis causis excusatur ab audiendo sacro, teneturne ex vi præcepti vacare de orationibus? RES P. Asseruit Angel. verb. feria. num. 46. & alij in 3 d. 6. Negandum tamen est cum Nauar. cap. 21. no. 7. & alijs, quos ipse refert. Est quidem verum hunc esse ab Ecclesia intentum finem, cum præcipit audire sacrum, sed finis præcepti non cadit sub præceptum, ut ostendit D. Thom. 2. 2. quæst. 100. art. 9. & 10.

De Ieiunio Ecclesiastico. §. 2.

- 1 Quid est ieiunium Ecclesiasticum.
- 2 Quæ sunt de essentia ieiunij Ecclesiastici.
- 3 De cibi qualitate.
- 4 De hora competente.
- 5 An possit hora anticipari.
- 6 Quod est peccatum anticipare horam.
- 7 An possit quis mane sumere collationem, & nocte prandere.
- 8 De unitate comestionis.
- 9 De collectione noctis.
- 10 An qui per secundam comestionem ieiunium fregit, teneatur adhuc illud seruare.
- 11 De quantitate ciborum.
- 12 De causis excusantibus à ieiunio.
- 13 An causa dubia excuset.
- 14 Quomodo se gerere debet confessarius cum eo, qui arbitratur se habere sufficientem causam ad non ieiunandum.
- 15 An teneantur domini minuere laborem seruorum, ut ita serui ieiuent.
- 16 Quando computandus dies ieiunij.
- 17 De potu in die ieiunij.
- 18 An frangat ieiunium, qui è mensa surgit cum intentione

entione non amplius edendi, & ad eam reuertitur.

- 19 An comestio carnis ob necessitatem excuset à ieiunio.
- 20 De atate qua incipit obligare præceptum ieiunij.
- 21 Andiu es faber teneatur die ieiunij omittete laborem vt ita ieiunct.
- 22 De vendentibus cibos in die ieiunij.
- 23 Quis potest dispensare in ieiunio.
- 24 De dispensato, vt edat carnes in die ieiunij.

1 **QVÆSTIO.** Quid est ieiunium Ecclesiasticum? **RESP.** Est abstinentia voluntaria à cibo iuxta Ecclesiasticum. A cibo, dixi, non potu, quia potus etiam vini non frangit ieiunium. Et ideo quidquid sumitur, etiam gustabile, non per modum cibi, sed ob aliam rationem, non frangit ieiunium. Hinc absque ieiunij fractione, sumitur aliquid per modum medicinæ, & per modum probationis, vt faciunt coci, & architriclini. Per modum medicinæ possunt lecturi ad mensam Religiosorum aliquid prægustare, & qui siti cruciantur, si potus nocere soleat absque cibo. Ita Syluest. *ieiunium*, & Caiet. *ibidem* & Tolerus *libr. 6. cap. 1.* Dixi (iuxta ritum Ecclesiasticum) quoniam secundum illum seruanda est certa hora, & certi cibi sunt sumendi, & non alij.

2 **QVÆST.** Quæ sunt de essentia ieiunij Ecclesiastici? **RESP.** Tria, nimirum qualitas ciborum, hora competens sumendi cibum, vnitas comestionis.

3 **QVÆST.** Qui cibi prohibentur in die ieiunij? **RESP.** Omnes ex carne confecti. Præterea in quadragesima prohibentur lacticia, hoc est omnia ex lacte facta vt caseus, butyrum, &c. Sed circa huiusmodi lacticia seruandus est mos patriæ, & ordo præscriptus à Constitutionibus synodalibus. Ita Nau. *cap. 21. numer. 3.* & Tolet. *loco citato.*

4 **QVÆST.** Quæ est hora competens sumendi cibum? **RESP.** Ea, quæ secundum consuetudinem loci seruari solet paulo plus minusve, seruari autem solet vndecima.

5 QVAEST. *Potestne anticipari hora iusta de causa?* RESP. Potest, vel quia aliquis facturus est iter. Vel quia hospitem habet, vel quia negotia expectat, quæ impediunt horam prandij. Et sic excusantur famuli qui ante tempus prandent, vt postea possint ministrare dominis. Quamuis isti possint, cum delaturi sunt prandium aliquem cibum sumere, vt possint facilius sustinere laborem. Moderare tamen, vt adnotat Gabriel, in 4. d. 16. quaest. 3. Toletus lib. 6. cap. 2. §. 8.

6 QVAEST. *Quantum peccat, qui sine necessitate horam competentem anteuertit?* RESP. Nauar. cap. 21. num. 27. peccat peccare mortaliter. Dicendum tamen solum peccat venialiter. Ita Alensis 4. p. quaest. 103. membr. 3. Innocentius Rub. de obseru. ieiun. quos sequitur Toletus loco citato.

7 QVAEST. *Licetne collationem, solitam nocte sumi (de qua infra) mane sumere, & ad noctem seruare prandium?* RESP. Licet ex rationabili causa, sed si non ad rationabilem causa, peccatum erit veniale id facere. Ita Caiet. verb. ieiunium. Nau. capit. 21. numer. 12. & Toletus citatus.

8 QVAEST. *Circa comestionem unicam rogo in primis. Virum ex causa liceat prandium inchoatum relinquere, & postea ad illud redire?* RESP. Licet, si vgens sit negotium. Ita Tolet. lib. 6. capit. 2. numer. 7. quæ res dignissima est notatu.

9 QVAEST. *Quid censet circa collationes solitas nocte sumi?* RESP. Quamquam olim sumerentur tantum per modum medicinæ ad captandum somnum: Iam tamen consuetudo obtinuit, vt etiam aliquid per modum nutritionis sumatur. In hac tamen re consideranda, & seruanda patriæ consuetudo, iuxta timoratas conscientias. Non enim est mortale talem consuetudinem seruare, licet quantitas sit aliquantulum grauis.

10 QVAEST. *Qui semel fregit ieiunium propter secundam comestionem, teneturne deinceps seruare ieiunium, & abstinere à cibo?* RESP. Minime, sed semel tantum peccauit. Ita Durandus in 4. d. 15. quaest. 4. Tabiena, & Sylu. verb. ieiunium. Ratio est. Quia præceptum ieiunij est affirmatiuum, & semel fractum, non potest illo die iam seruari. Ita docet Nau. sup. num. 21.

11 QVAEST.

11 QVAEST. *Quantum licet comedere die ieiunij?* RESP. Quantum quis edere poterit, loquendo de ratione præcepti. Nam quamuis multum comedas, non franges præceptum ieiunij. Seruanda tamen in hac re sobrietas.

12 QVAEST. *Quæ causæ excusant à ieiunio?* RESP. Multiplices. Prima est infirmitas, siue accidentaria ex morbo siue naturalis ex complexionem, propter quam quis cum inedia affligitur, patitur dolores capitis, stomachi, deliquij, &c. Qui dolores nequeunt euitari vnica comestione. Ideo excusantur à ieiunio prægnantes. *Secunda* causa est paupertas, qua quis nequit habere sufficiens integrum prandium. *Tertia* causa est labor, cui quis ex officio, ad alendam vitam (licet iam diues sit) incumbit, nimiam lassitudinem, & corporis debilitatem inducens. Non enim tenentur diuites cessare à labore. Ita concessit Eugenius, cuius bullæ meminit Syluest. *ieiun.* §. 24. Excusat etiam labor impensus in vtilitatem Reipublicæ, vel proximi necessario reparandam, vel procurandam. Et ideo excusatur, qui belli tempore muros extruit. Qui incendium extinguit, proprium vel alienum.

Dubitari posset, an labor lectionum, quas candidati in Academijs habere solent ad solam scientiæ ostentationem, & bonum literatorum nomen comparandum eos excuset à ieiunio. Cui dubitationi respondeo, tales candidatos excusari, cum magnum honoris, aut alterius commodi detrimentum illis obueniret, si lectiones omitterent.

Quarta causa est pietas. Et ideo excusantur, qui pia opera exercent, vel corporalia, vel spiritualia, quæ cum ieiunio nequeunt æque bene exerceri, vt concionari, legere, confessiones audire, inservire hospitalibus, peregrinari ad loca pia. Nota tamen quod huiusmodi non excusantur, nisi cum ex officio fecerint, aut ex obedientia, aut ex voto aliquo præcedente. Dixit vero Syluester *verb. ieiun.* §. 26. excusari à ieiunio illum concionatorem, cuius conciones valde sunt utiles populo, quamuis non ex officio, sed ex sola deuotione concionetur. Circa peregrinationes notant omnes,

non licere peregrinari tempore ieiunij, & ieiunium solvere, nisi cum ex voto peregrinatio est, nec potest talis peregrinatio commode differri in aliud tempus. Addit Nauar. *num. 19.* posse fieri, cum ex deuotione magna aliqua fit. Sed, vt credo, non id licet absque consilio confessorij iudicantis plus spiritui profuturam peregrinationem, quam ieiunium. Licet etiam peregrinari die ieiunij ad vitandum detrimentum corporale, seu temporale, veluti si quis habet socium viæ, quem amittet, nisi iter faciat die ieiunij, aut cum timet aliquod periculum, si solus incedat. Inter pias causas numeranda etiam est publica flagellatio ad imitandum Christum Dominum passum. De qua dico idem, quod de peregrinatione ob deuotionem, vel ex voto dixi. Quamuis ex alio capite etiam videatur excusare, nimirum ex publico poenitentiae exemplo in commune Reipublicæ Christianæ emolumentum multum cedente. Excusatur præterea à ieiunio, qui nequit debitum reddere vxori. Rursus excusatur vxor, quæ ad vitandas rixas, & odia, cum marito cœnat. Ita Tabiena *ieiun. §. 10.* & Sylu. *§. 15.* Legatur Tolerus *libr. 4. cap. 6.* & apud illum hæc inuenientur.

13 QVÆST. *Qui causam habet dubiam a non ieiunandum, teneturne ieiunare?* R E S P. Tenetur, donec à confessorio, viro docto, vel à medico timorato accipiat declarationem, & dispensationem.

14 QVÆST. *Quantum peccat, qui existimans se habere causam sufficientem ad non ieiunandum, ieiunium frangit, reuera absque causa?* R E S P. Venialiter, nec à confessorio debet talis dure cogi ad ieiunium, sed simulata conscientia duci suauiter debet ad ieiunandum, vt vitetur error conscientiae, quo grauius peccabit non ieiunando. Ita docet D Anton. *2. p. tit. 6. ca. 2.* Palud. *in 4. d. 15. qua. 2. art. 1. Caic. 2. 2. qu. 47. art. 3.*

15 QVÆST. *Habet quis seruos ad laborem, habet agros arandum, oliuas ad colligendum vineas ad amputandum: ad est dies ieiunij, sed labor prædictus differri potest in alium diem. Teneturne dominus eum solum laborem seruis imponere, & eos solos operarios vocare, qui cum moderato labore possint ieiunare: an vero poterit eundem laborem seruis imponere, & operarios quoslibet vocare, licet minime ieiunaturi sint?*

R E S P.

RESP. Toletus lib 5 cap. 5. teneri, & non posse, allegatque Palud. in 4. dist. 14. quest. 4. art. 1. Gabr. d. 16. quest. 3. artic. primo not. 4. Verumtamen oppositum obtinuit consuetudo recepta ab omnibus timoratis, & religiosiis viris, non enim propter ieiunium subtrahunt seruis de labore, neque operarios dimittunt.

16 QVÆST. Vnde incipit, & ubi terminatur dies, seu tempus ieiunij Ecclesiastici? RESP. A media nocte præcedentem diem, vsque ad mediam noctem subsequentem. Ita definitur iuxta omnem sententiam. L. More Romano ff. de ferijs, vt refert Nau. ca 21. num 12.

17 QVÆST. Poteritne quis in die ieiunij sæpius bibere, quamuis sciat se potu maxime ali? RESP. Poterit. Ita Nauarius proxime, adducens per se D. Thomam, ita afferentem.

18 QVÆST. Circa unitatem cœmestionis rogo, an sufficiat ad fractionem ieiunij intentio, non redeundi ad mensam, si iterum reuertamur ad illam? RESP. Maxime. Ita Archidiaconus capit. Non licet. de consecr. dist. 1. quem sequitur Nau. loco citato. § 15.

19 QVÆST. Frangitne ieiunium, qui semel tantum in eo vescitur carnibus? RESP. Frangit. Ita Maior, quem refert, & sequitur Nau.

20 QVÆST. In qua ætate incipit obligare ieiunium? RESP. A vigesimo primo anno expleto. Ita Diu. Thom. cum communi. Incipit vero deobligare secundum communem opinionem a sexagesimo anno. Sed hoc iure merito relinquit Nau. capit. 21. num. 15. arbitrio prudentis, & timorati. Cum enim hoc tempus non sit à iure determinatum, communis opinio supponit in ea ætate senes esse debiles ad ieiunandum, & ideo si quis se tunc valentior inueniat, quam alius quadraginta natus annos, tenebitur ieiunare, vt de seipso fateatur Nau. Aiunt tamen medici hanc senum roboratam existimationem esse illusiuam: nam est ea ætas ex se adeo debilis, vt facili ex causa ab illo putato robore deturbetur, nisi cibi alimentum sibi subueniat.

21 QVÆST. Est quis faber, vel agricola bene diues, sed solet vitam suam traducere exercendo opera laboriosa, qua secum non patiuntur ieiunium, rogo, teneturne in die ieiunij laborem

laborem relinquere, ut vacet ieiunio? R E S P. Minime. Ita decrevit Eugenius quartus, ita Rosel. verb. ieiun. & Sylu. ibid. qu. 3. Quod decretum affirmat Nau. proxime, non esse privilegium concessum laborantibus, sed declarationem iuris communis.

22 QVÆST. Caupo, qui paratus est quotidie ministrare cibos accedentibus, teneturne in die ieiunii interrogare, an habeant, qui voluit comedere, causam non ieiunandi? R E S P. Minime. Verumtamen peccat mortaliter, si ex indicijs colligit petentem cibos sine causa velle frangere ieiunium, & tamen ei præbet cibos. Ita Nau. capit. 21. numer. 27. & ita interpretatur dicta à Gabr. in 4. d. 16. quæst. 3. art. 3. dub. 6.

23 QVÆST. Quis potest dispensare cum aliquo, ne ieiunet? R E S P. Si ad sit iusta causa, Episcopus, & eo absente etiam parochus, & quilibet prælatus cum suis religiosi. Ita D. Thom. in 4. d. 15. quæst. 3. art. 2. & quæst. 147. citata quam sequitur ibi Caiet. & Nauar. cap. 21. num. 21. Hoc quidem non est ita decretum in iure, sed receptum consuetudine, quæ quidem iurisdictionem dare potest, capit. Cum contingat de for. compet. capit. Duo simul de offic. ordin. Ex quo inferit Caietan. non debere prælatos relinquere iuxta conscientiam subditos petentes ab ipsis dispensationem, ut liceat eis carnare aliqua de causa in die ieiunii, aut ante horam comedere. Quia potius debent eis comparari, & benigne dispensando à scrupulis liberare, aut ieiunium in aliud pium opus commutare. Illum sequitur Nauar. citatus.

24 QVÆST. Dispensatus, ut ieiunando comedat carnes, poteritne illas sapius comedere? R E S P. Minime. Ita Nauar. citato loco.

De annua confessione. §. 3.

- 1 De personis quas obligat hoc præceptum.
- 2 Quoties obligat.
- 3 An hoc præceptum sit Ecclesiasticum quo ad substantiam.
- 4 An obliget de omni peccato.
- 5 Quo ætatis anna obliget.

- 6 Qua anni parte obliget.
- 7 An transacto anno quis obligetur ab hoc præcepto.
- 8 Vtrum quis teneatur anticipare tempus huius præcepti.
- 9 Quid dicis de obliuioso, cui memoria est infirma.
- 10 De causis ad differendam vltra annum confessionem.
- 11 An obliget hoc præceptum illum, qui non nisi scripta peccata potest manifestare.
- 12 Per quam confessionem impletur hoc præceptum.
- 13 De pœna Ecclesiastica, opposita transgressoribus huius præcepti.
- 14 An sicte confitentes, impleant hoc præceptum.
- 15 Vnde colligetur aliquem puerum peruenisse ad annos discretionis.
- 16 Vbi continetur hoc præceptum.

QUÆSTIO. Quos obligat hoc præceptum? **R**ES P. Omnes habentes vsum rationis, cuiuscunque ætatis, sexusve, & conditionis sint, cap. Omnis viri, que de pœn. & remiss. Quod intelligo, si habeant peccatum actuale mortale post baptismum commissum, nam sola peccata actualia post baptismum commissa; sunt materia sacramenti pœnitentiæ, quia peccata antea commissa, per baptismum delentur absque vlllo ordine ad confessionem sacramentalem. Ita Scot. in 4. d. 18. qu. 1. art. 2. Med. de pœn. qu. 7. Maior. in 4. d. 17. qu. 1. ibi. Almain. qu. 1. art. 2. contra Scot. ibid. qu. 1. art. 1. Richar. ar. 2. qu. 4. Adrian. qu. 2. de confess. Ang. confess. 2. § 2. Syl. § 1.

2 QUÆST. Quoties obligat hoc præceptum? **R**ES P. Semel in anno. Ita decreuit Concil. Trid. sess. 14. ca. 5. & 8.

3 QUÆST. Estne hoc præceptum confessionis latum ab Ecclesia quoad substantiam, an quoad determinationem temporis? **R**ES P. Quoad solam temporis determinationem. Nam quoad substantiam est præceptum diuinum, vt dixi in sacramento pœnitentiæ. Ita totiens Doctorum

Palud. in 4. d. 17. quæst. 7 num. 16 Gabr. quæst. 1. art. 1. Sor.
d. 18. quæst. 1. art. 1. Pet. Soto lect. 5. de confess. & Conc. Trid.
citato loco.

4 QVÆST. *Obligatne hoc præceptum omnes, qui habent
quodvis peccatum?* RESP. Minime, sed eos qui habent pec-
catum mortale, nondum confessum, colligitur ex Conc.
Trid. sess. 14. cap. 5. est communis Theologorum. Ratio
est, quia hoc præceptum obligat circa materiam tan-
tummodo necessariam, venialia vero peccata non sunt
materia necessaria sacramenti poenitentiae, ut in propria
materia ostendam. Et ideo si tempore quadragesimæ,
quando obligat huiusmodi præceptum, solum habere
quis venialia peccata, non teneretur confiteri.

5 QVÆST. *Quo statis anno obligat hoc præceptum, quous-
que die?* RESP. Non potest in hoc præcepto certa ætas affi-
gnari, cum in ea incipiat hoc præceptum obligare, in
qua quis incipit peccare mortaliter. Obligatur ergo quis
tunc, cum habet conscientiam peccati mortalis. Hæc est
communis doctrina, in 4. dist. 17. Richard. artic. 2. quæst. 4.
ad 6. Scot. quæst. 1. art. 3. Sylu. confess. 2. quæst. 5. Navar. capit.
21. num. 3. Cord. in sum. Hispana. quæst. 60. Consentiant
Glossa, & Canonistæ, cap. Omnis utriusque. Sor. d. 18. qua.
1. artic. . Ratio est. Quia verba textus sic habent. *Omni
utriusque sexus cum ad annos discretionis pervenerit.* Anni
vero discretionis significant ætatem, in qua homo licet
peccare. Deinde. Quia isti obligantur præcepto diuino;
hoc autem præceptum Ecclesiasticum solum est deter-
minatio præcepti diuini. Denique, Quia isti obligantur
alijs præceptis Ecclesiæ; tenentur enim audire sacrum
in die festo, abstinere à carnibus in die prohibito, te-
nentur etiam confiteri,

6 QVÆST. *Dixisti obligare hoc præceptum semel in anno,
qua ergo anni parte?* RESP. Aliqui dixerunt obligare tem-
pore quadragesimæ. Ita Pet. Soto. lect. 5. de confess. quam
obligationem licet textus expressus non imposuerit,
obtinuit tamen consuetudo, & usus fidelium, ut notavit
Medina. Cod. de poenit. qua. 18. in 2. p. illius, & eum usum
approbavit Concil. Trid. sess. 14. cap. 5. Alij vero dixerunt
non obligare pro certa anni parte, sed satisfieri huic præ-
cepto quavis confessione facta per annum. Ita Sor. in 4.
dist.

dist. 18. quest. 1. art. 4. Cano. relect. de pœn. Vict. in sum. num. 137. Nauar. capit. 2. num. 9. Probat, quia in capit. Omnis utriusque. cum duo tradantur præcepta, vnum de confessione, alterum de Eucharistia, pro Eucharistia assignatur determinatum tempus Paschatis, pro confessione vero minime: sed simpliciter dicitur, saltem semel in anno confiteantur. Dicendum tamen est, hoc præceptum obligare intra annum, qui quidem computandus est à quadragesima in quadragesimam, iuxta consuetudinem receptam, quæ optima est legum interpret, & ideo qui intra annum semel confessus est, satisfecit huic præcepto Ita Vict. in sum. num. 137. Ledesma. 24. quest. 6. art. 5. dub. 6. Addit tamen probabiliter Suarius, si post confessionem vsque ad quadragesimæ finem non peccauit mortaliter: nam si peccauit, arbitratur teneri ad confitendum tale peccatum: nam verba, capit. Omnis utriusque, obligant confiteri omnia peccata commissa intra illum annum.

7 *QVÆST. Non implet quis hoc præceptum intra annum, teneatne statim in sequenti anno illud implere? RESP. Negant D. Anton. 2. p. d. 9. cap. 9. §. 3. Sylu. Eucharistia. 3. qu. 15. citans Archidiac. Ledesma supra dub. 7. Ratio eorum est, quia hoc præceptum est affirmatiuum, & determinate obligat pro certo tempore: ergo eo transacto iam non obligat, vt præceptum audiendi sacrum, ieiunandi, & similia. Affirmat tamen Maior in 4. d. 17. qu. 2. Sot. dist. 18. quest. 1. art. 4. Medin. quest. 18. Nauar. cap. 21. numer. 45. Victor. in sum. num. 137. & 147. Ratio est, quia hoc præceptum non determinat tempus, in quo præcise debeat impleri hæc confitendi obligatio, sed vltra quod nõ debeat differri talis obligatio. Et ideo quo magis differtur, eo magis obligat, vt cum quis assignat tempus intra quod sibi certa pecunia debita reddatur, quæ obligatio eo magis accrescit, quo magis differtur.*

8 *QVÆST. Tenenturne interdum fideles anticipare confessionem? RESP. Si quis præuidet, quod transacta illa occasione non poterit in toto anno confiteri ex penuria confessarij, teneat ex vi huius præcepti Ecclesiastici tunc confiteri. Ita Theolog. in 4. d. 17. D. Bonavent. 2. p. art. 2. quest. 2. Gabrieli. quest. 2. art. 3. dub. 1. Durand. que. 10. nu. 6.*

Maiores *quest. 2. art. 5. Sylu. confessio 2. quest. 2. Medin. Soto, Cano, & alij citari.* Ratio est, quia aliter hoc præceptum impleri nequit: Exemplum est in præcepto audiendi sacrum, quod quamuis implere possimus in meridie, si tunc sacrum fiat, tenemur tamen implere hora tertia, si post illud non sit aliud sacrum.

9. QVAEST. *Quid censes de obliuioso, teneturne statim anni finem confiteri, ne peccata memoriam fugiant?* RESP. Affirmant Maiores *in 4. dist. 14. quest. 2. Marilius ibid. quest. 12. articulo. 1. p. 4. Medin. de poenit. questio. 16.* Ratio eorum est, quia ex iure diuino tenetur integre confiteri, cum igitur obliuiosus non possit integre confiteri, si expectet terminum anni, tenetur confiteri ante illum. Negant tamen Soto *in 4. d. 8. quest. 1. art. 4. Ledesm. 2. 4. quest. 5. art. 3. dub. 8. Viet. 7. lect. de poenit. num. 132. Cano ibid. part. 5. Nauac. cap. 2. num. 35. Syluest. confess. 1. qu. 2.* Ratio eorum est, quia iure diuino tenetur integre confiteri omnia peccata, quæ memoriæ occurrunt tempore quo obligat præceptum. Sed Ecclesia suo præcepto declarauit, præceptum diuinum obligare intra anni fines, & non pluries, ergo tunc impleretur integre cum integre dicuntur peccata memoriæ occurrentia facto diligenti examine. Atque hæc secunda sententia suauior est, & practice secura.

10. QVAEST. *Quibus ex causis potest extra annum differri confessio sine violatione præcepti?* RESP. Omitto impotentiam absolutam: nimiam difficultatem, quæ quidem prudentis arbitrio iudicanda, vehementem suspicionem detectionis per confessarium infamationis, vel alterius grauis nocumenti circa illud peccatum, de cuius confessione talis est probabilis suspicio: non vero circa alia, ut probe adnotauit Suarius. Quæ causæ etiam excusant à iure diuino confessionis. De duabus causis controuertunt Doctores: Prima est impotentia confitendi per se sine adiumento interpretis. Affirmant Syluest. *confess. 1. numer. 15. cum multis, quos refert Caietan. confessio. condit. 11. Soto in 4. dist. 18. quest. 2. articulo. 6. Ledesm. 2. 4. quest. 8. art. 3. Viet. in sum. nume. 173. Pet. Soto. lect. 5. de confess. Medin. qua. 19. de modo secretè confitendi. Maiores in 4. d. 17. ibid. Palud. Qui Doctores præter Syluestrum excu-*
sant

sunt etiam à præcepto diuino, etiam in articulo mortis, stando in vi præcepti. Ratio eorum est, quia nullus obligatur ad publicam confessionem, vt colligitur ex Trident. *sess. 14. capit. 5.* publica autem est confessio, quæ fit per interpretem, quia *in ore duorum stat omne verbum.* In hac re certum est præceptum Ecclesiasticum non obligare. Nam verba textus *capit. Omnis viriusque sunt hæc. Omnis fidelis teneatur solus confiteri sua peccata proprio sacerdoti.* Solus, dixit, non cum alio. Quidquid vero sit de præcepto diuino (de quo in materia de pœnitentia) certum etiam est, tunc non obligare, nisi adsit mortis periculum. *Secunda causa est de eo, qui nequit, nisi per scriptum confiteri.* Sed velim, vt dubium proponas.

II QVAEST. *Non potest quis manifestare sua peccata sacerdoti presenti, nisi per scriptum, quia vel ipse mutus est, vel sacerdos surdus, teneturne ex vi huius præcepti confiteri?*

RESP. Tenetur quidem. Ita Sylu. *confess. 1. questio. 15.* qui alios refert, præfertim D Thom. qui quidem hoc insinuat, *in 4. d. 17. quest. 3. art. 4. qua. 3. ad 2.* Palud. *ibi. questio. 2.* Maio. *qua. 1. ad 3.* Caieran. *confess. condit. 11.* Pet. Sor. *lect. 11. de confess.* Ratio est, quia hoc præceptum obligat, cum commode potest impleri: sed tali modo potest absque damno impleri, ergo &c. Oppositum docuit Sotus *in 4. d. 17. art. 2. qua. 5.* Nauar. *cap. 2. num. 36.* Vict. *relect. de pœn. num. 173.* Medin. *qua. 19. de modo secretè confitendi.* Pet. Sor. *lect. 5. de confess. & alij.* Sed eorum fundamētum est falsum, nimirum, quia scriptura est signum manifestum, & publicum, nemo verò tenetur satisfacere publice: nam adhiberi potest diligentia, qua scriptum rumpatur statim, ne manifestentur peccata.

12 QVAEST. *Per quam confessionem impletur hoc præceptum annue confessionis?* **RESP.** Dico primum. Impletur per eam, per quam fit verum sacramentum. Ita Theologi *in 4. dist. 17.* vbi Durand. *d. 14.* Sot. *d. 18. questio. prim. articu. 3.* Ledesm. *2. 4. questio. 8. articu. 2. dub. 12.* Pet. Sor. *lect. 8. de confessi.* Ratio est, quia hoc præceptum solum obligat ad recipiendum hoc sacramentum. Dico secundum. Non satisfit huic præcepto per confessionem fictam, qua quis fallit confessorem negando peccata.

Vel

Vel quando solum externe confitetur suam malam vitam, nullum tamen propositum emendæ, quales sunt prostituta meretrices, vsurarij publici, & alij peccatores impœnitentes. Ita Durand. in 4 d. 17. questio 14. Sor. d. 18. quest 3 art. 5. Pet. Soc. lect. 8. de pœn. Nauar. ca. 10. num. 4. Medin. quest. 24. de confess. ficta iteranda. Adrian. quest. 1. de confess. dub. 4. Ratio est, quia præceptum Ecclesiasticum solū est de determinatione tēporis, in quo obligat præceptum diuinum, vt docet Conc. Trid. sess. 14. ca. 5. can. 5. diuinum vero præceptum non impletur, nisi vera confessione. Scio oppositum docuisse Alensem p. 4. qua. 77. memb. 5. art. 7. Gab. in 4 d. 17. qu. 1. art. 3. dub. ult. Palud. qua. 7. Sylu. confess. 4. qu. Victor num 163 existimantes satisfieri huic præcepto per quamuis externam confessionem, quia inquit, Ecclesia non præcipit actus internos, & in ca. Quod quidem, de pœn. & remiss. admitti iubentur tales pœnitentes. Dico tamen Ecclesiam per accidens habere vim in actus internos, cum sine ijs exerceri nequeunt actus externi, vt videre est in præcepto orationis, sub quo cadit attentio, & deuotio interna. Cap. vero citatum est antiquius cap. Omnis, & ideo non gignit argumentum efficax. Dico tertium Non satisficit huic præcepto per externam confessionem, si ex aliquo, licet iusto euentu, sacramentum non fuit confectum. Ita Doct. Suar. tom de pœn. Ideo hi Auctores exponendi sunt, quo ad euitandas pœnas impostas ab Ecclesia non confessis, vt in materia de pœnitentia dicam, & infra.

¶ QVÆST. Que Ecclesiastica pœna imposta est transgressoribus huius præcepti? RESP. In iure communi nulla est certa pœna imposta, sed solum imponenda. Ita capit. Omnis utriusque. Arceantur ab ingressu Ecclesiæ, & careant Ecclesiastica sepultura, quæ pœnæ requirunt ferendam iudicis sententiam, iuxta cuius iuris tenorem recte dixit Cano. de pœnit. p. 5. fol. 122. requiri ad hanc pœnam, manifestationem transgressionis. In synodalibus tamen constitutionibus apponitur pœna excommunicationis ipso facto incurrenda transgressoribus huius præcepti. Quoniam vero hæc pœna non requirit probationem, incurritur etiam si crimen sit occultissimum. Vnde constat quam falso opinatus sit Durand. in 4 d. 17. quest. 14. Ecclesi-

Ecclesiam non posse punire hoc crimen contra sensum omnium Catholicorum Doctorum.

14. QVÆST. Incurruntne hanc pœnam, qui fœtè confitentur, non habentes propositum emendæ, quales sunt meretrices prostituta, & publici usurarij? RESP. Cœtèrum est puniri hac pœna, qui in exteriori foro, se præsentat parochio confessori, tanquam subditus Ecclesiæ, notorius peccator sine proposito relinquendi malam vitam, etiam in exteriori foro. Ita Cord. in sum. Hispan. qu. 1. Ratio est, quia iste etiã exteriori foro transgreditur hoc præceptum. Res est dubia cū quis solo in interiori foro inuenitur à sacerdote incapax absolutionis: etiã tunc affirmat Sua. & Corduba loc. citatis. Ratio est, quia iste in foro exteriori adhuc non recipit sacramentum. Res est multo magis dubia, de impœnitente ex malitia, & incapace sacramenti, absolute tamen à sacerdote ignorante illius impœnitentiam & fictionem, quia pœnitens se præsentat Ecclesiæ, in foro exteriori. Affirmant plurimi nullas tamen impœnitentem, & absolutum incurrere pœnas Ecclesiæ, quia inquit Ecclesia solum præcipit actus externos. Oppositum docet Magister Suarius. Ratio eius est, quia cum actus externi qui præcipiuntur, nequeunt fieri absque actu interiori, talis actus interior per accidens cadit sub Ecclesiæ potestatem. Item potest punire actus externos, qui informantur actu interiori, vt actus hæreticales, & similes. Non incurrer vero has pœnas, qui bona fide confiteretur, sed ex defectu occulto non recipit veram absolutionem. Ita Suarius. Sed existimat incurri huiusmodi censuram, quia Ecclesia præcipit, vt quis externe confiteatur vero animo, & intentione recipiendi sacramentum. Et quamuis Ecclesia non possit præcipere meros actus internos, quia non iudicat de interioribus, potest tamen præcipere actiones exteriores, quæ vt debite fiant requirant actum interiorem, vt est oratio externa, & potest punire actus externos, quia informantur actu interiori, vt actus hæreticalis, per accidens occultus: & punire actus interiores, quia non informantur vero, & debito actu interiori, vt possit excommunicare, qui baptizaret exterius sine intentione baptizandi, qui oraret exterius, sine mentis intentione, &c. vt constat ex materia de legibus.

15 **QVÆST.** Ex quibus signis colligitur peruenisse iam quemus ad annos discretionis? **RESP.** Cum puer ob malum factum verecundatur, & interrogatus, an liceat innocentem interficere, aliena inuadere, superiori maleficere, & alia huiusmodi, negatiue responder, & interrogatus, an bonum sit esurienti panem porrigere, adire Ecclesias, affirmatiue responder. Ita Nauar. capit. 1. numer. 33.

16 **QVÆST.** Vbi continetur hoc præceptum? **RESP.** Continetur cap. Omnis utriusque de pœnit. & remiss.

De Communione in Paschate. §. 4.

- 1 Quo in loco continetur præceptum, de Eucharistia sumenda.
- 2 In quo differt præceptum hoc à confessionis præcepto.
- 3 Qua anni parte debet adimpleri hoc præceptum.
- 4 Peccatne contra hoc præceptum excommunicari non communicando, per quem non stat, vt absoluetur.
- 5 Quoties obliget hoc præceptum.
- 6 An possit sacerdos absque transgressione huius præcepti communionem prorogare.

1 **QVÆSTIO.** Vbi continetur præceptum Ecclesiasticum cum de Eucharistia sumenda? **RESP.** Continetur cap. Omnis utriusque de pœnit. & remiss.

2 **QVÆST.** In quo differt hoc præceptum à præcepto confessionis? **RESP.** In duabus præcipue rebus. *Primo.* Quia debet impleri statuto tempore, ita vt illi non satis faceret communionem intra annum susceptam, vt satis faceret præcepto confitendi per confessionem intra annum factam modo supradicto. *Secundo.* Quia qui omisit tempore debito communicare, transacto eo, non tenetur eo præcepto, sicut qui non audiuit sacrum die festo, vel non ieiunauit die præstito, non tenetur altero die sacrum audire, vel à cibo abstinere. Oppositum vero dixi supra de præcepto annuæ confessionis. Ita Tolet. lib. 6. cap. 18. cum plurimis, quos citat.

3 **QVÆST.**

3 **QVÆST.** *Qua anni parte adimplendum est hoc præceptum?* **RES P.** *Iuxta cap. Omnis utriusque in die Paschatis Syllu. Euchar. 3. ait implendum à die Iouis sancti, vsque ad diem Paschatis. Iuxta vero Eugen. IV. rest. Navar. Cap. 21. num. 45. à Dominica Palmarum inclusivè, vsque ad Dominicam in Albis inclusivè. In Hispania autem ex privilegijs Clem. VIII. qualibet die quadragesimæ, vsque ad Dominicam in Albis inclusivè. Nisi confessarius aliter expedire indicaverit. Dixi. Nisi confessarius aliter expedire indicaverit. Quoniam tunc non peccat talis contra hoc præceptum vsque ad illud tempus prorogatum, causa vero iusta prorogationis non est ipsum peccatum, vel peccati occasio, quam impœnitens tollere non vult. Talis enim causa est iniustissima, sed expectata maior devotio, vel maior experientia fidei propoliti, & perseverantiæ. Vel alia similis. Notat Viuald. de Eucharist.*

4 **QVÆST.** *Est quis excommunicatus, verumtamen peccatum non stat, ut absolvatur, rogo an peccat contra hoc præceptum non communicando?* **RES P.** *Minime. Ita Nau. capit. 21. num. 45.*

5 **QVÆST.** *Quoties obligat hoc præceptum?* **RES P.** *Olim ter in anno. capit. Et si non frequentius. d. 2. de consecrat. Nimirum in Paschate, Pentecolte, & Natali. Nunc vero ex præcepto cap. Omnis utriusque. solum obligamur semel in anno.*

6 **QVÆST.** *Potestne absque transgressione huius præcepti à proprio sacerdote prorogari communio, cum ita expedire indicaverit?* **RES P.** *Potest, ita habetur dicto cap. Omnis utriusque. Notat Viuald. de Eucharist. titul. de sacerdot. num. 10.*

De soluendis decimis. §. 5.

- 1 *Vbi continetur hoc præceptum.*
- 2 *A quo accepit Ecclesia occasionem, ut præciperet decimas.*
- 3 *Sub qua pœna obligat hoc præceptum.*
- 4 *Quanta sint decimarum species.*

- 5 An decimæ prædiales debeantur ex omni fructu collecto.
- 6 An debeantur decimæ Ecclesiæ ministris ex solo iure humano.
- 7 An promittat Deus aliqua bona ijs, qui rectè decimant.

1 **Q**VAESTIO. Vbi continetur hoc præceptum? **R**ESP. Continetur cap. Tua nos de decimis, & alijs canonibus. Quæ de re D. Thom. 2. 2. quæst. 87. & Summa verba. Decimæ.

2 **Q**VAEST. Vnde habuit occasiorem sancta Ecclesiæ præcipiendas decimas? **R**ESP. Ex præcepto diuino iudiciali, imposito populo scriptæ legis, in sustentationem ministrorum templi, qui agriculturæ vacare non poterant. *Leuit. 23.*

3 **Q**VAEST. Sub cuius culpa reatu obligat hoc præceptum? **R**ESP. Sub mortali, secundum omnes Doctores, vbi consuetudo est, vt decimæ soluantur.

4 **Q**VAEST. Quot sunt species decimarum? **R**ESP. Tres. Quædam sunt prædiales, quæ soluantur ex terræ fructibus vt pote oleo, frumento, vino, & alijs eiusmodi. Quædam sunt personales, quæ soluantur ex fructibus, quos homo facit sua industria, vt ex venatione, negotiatione, & alijs actibus. Quædam sunt mixtæ, quæ quidem partem ex vno, partem ex altero habent: quales sunt decimæ, quæ soluantur ex fœtu animalium, quæ animalia indigent industria humana.

5 **Q**VAEST. Decimæ prædiales debentur ex omni fructu collecto, an deducenda sunt prius expensæ, & semina terra madata? **R**ESP. Ex omni fructu percepto. Ita Tolet. lib. 6. cap. 20. Nau. ca. 21. num. 31. latè.

6 **Q**VAEST. Debentur decimæ ministris Ecclesiasticis ex solo iure humano? **R**ESP. Decimæ quo ad quotam (ita vocant) id est, quo ad certam, & determinatam partem debentur ex solo iure Ecclesiæ, quæ sua lege certam portionem, & partem suis ministris assignauit. At vero quo ad congruam sustentationem, debentur ex ipso iure naturalis, circa quod dignus est operarius mercede sua. *Luc. 10.*
Ita

Ita D. Thom. quodlib. 2. art. 8. & quodlib. 6. art. 10. & 2. 2. qu. 87. art. 1. ibid. Caiet Nau. cap. 21. num. 88.

7 QVÆST. *Quæ bona promittit Deus ijs, qui rectè decimant?* RES P. Magna quidem. Nam Malach. cap. 3. ita inquit. *Inferte omnem decimam in horreum: & sit cibus in domo mea, & probate me super hoc, dicit Dominus, si non aperuero vobis cataractas cœli, & effudero vobis benedictionem, usque ad abundantiam, & increpabo pro vobis deuorantem, & non corrumpet fructum terra vestra, nec erit sterilis vinea in agro, dicit Dominus exercituum Ecclesiastici vero capit. 25. ita inquit. Non minuas primitias manuum tuarum, in exultatione sanctifica decimas tuas: quoniam Dominus retribuens est, & septies tantum reddet tibi.*

CAPVT IX.

De Excommunicatione.

Definitur Excommunicatio. §. I.

- 1 *Quid est excommunicatio.*
- 2 *Quæ sunt communia fidelium bona.*
- 3 *An excommunicatus iam in gratia existens, priuetur Ecclesiæ suffragijs.*
- 4 *An excommunicatus, per quem non stat, vt absolua- tur, fruatur Ecclesiæ suffragijs.*

1 QVÆSTIO. *Quid est excommunicatio?* RES P. Est Ecclesiastica censura, qua homo Christianus bonis fidelium communibus priuatur. Ita Tolet. *libr. 1. capit. 4.*

2 QVÆST. *Quæ sunt fidelium communia bona, quibus per Ecclesiæ potestatem Christianus priuari potest?* RES P. Tria. Nimirum ista exterior conuersatio; quæ in mutuo colloquio, & conuictu consistit, *Secundum*, Sacramentorum participatio. *Tertium*, Orationes, & suffragia Ecclesiæ. Quamobrem ista censura appellatur excommunicatio, quasi à communi bono separatio.

Medull. Casuum

Z

3ta QVÆST.